

YENİ MUHAFAZAKÂRLAR, DEMOKRASİNİN YAYILMASI VE AMERİKAN DIŞ POLİTİKASI

Dr. Gökhan Telatar

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Özet

Amerikan hegemonyasının korunması ve güçlendirilmesi ile demokrasinin dünya geneline yayılması yeni muhafazakârların dış politika yaklaşımının iki önemli unsurudur. Yeni muhafazakârlığın yeni bir düşünce akımı olarak ortaya çıkmasına yol açan gelişmeler, yeni muhafazakârlıkta demokrasinin yayılması düşüncesinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Demokrasinin yayılması yeni muhafazakârların dış politika yaklaşımında gerçekleştirilebilir bir amaç olarak 1980'lerden itibaren yer almaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise demokrasinin yayılması Amerikan dış politikasında oluşan ideolojik boşluğu doldurabilecek en iyi alternatif olarak görülmüştür. 11 Eylül sonrası dönemde George W. Bush'un demokrasinin yayılmasına yönelik aktif politikasında yönetim içinde görev yapan yeni muhafazakârlar etkili olmuştur. Arap Baharı ise bu dönemde Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesini savunan yeni muhafazakârlar için bir samimiyet testi olmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yeni muhafazakârlık, demokrasinin yayılması, ulusal çıkar, iyi ve kötü rejimler, Arap Baharı

Neo-Conservatives, Democracy Promotoin and American Foreign Policy

Abstract

Preservation and strengthening of American hegemony and spreading of democracy across the world are two important elements of foreign policy approach of neo-conservatives. Developments which generated the neo-conservatism as a new stream of thought also generated idea of democracy promotion in the neo-conservatism. Democracy promotion has been in foreign policy approach of the neo-conservatives as a realizable aim since 1980s. Democracy promotion was perceived by the neo-conservatives as the best option which can fill the ideological gap in the American foreign policy in post-Cold War era. The neo-conservatives in George W. Bush administration were effective in making of active policies for spread democracy. Arab Spring is a test case to check sincerity of the neo-conservatives who supported democratization of the Middle East after the September 11 attacks.

Keywords: Neo-conservatism, democracy promotion, national interest, good and evil regimes, Arab Spring

Yeni Muhafazakârlar, Demokrasinin Yayılması ve Amerikan Dış Politikası

Giriş

Amerikan hegemonyasının korunması ve güçlendirilmesi ile ABD'nin hegemon konumunu demokrasinin dünya geneline yaymak için kullanması yeni muhafazakârların dış politika yaklaşımının temelini oluşturan iki önemli unsurdur. 11 Eylül sonrası dönemde ise demokrasinin yayılması yeni muhafazakârlığın en belirgin özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Hatta bu dönemde ABD'nin demokrasinin yayılmasına yönelik olarak izlediği aktif dış politikanın yeni muhafazakârların çabası sonucu gerçekleştiği düşünülmektedir. I. Dünya Savaşı'nın ertesinde Woodrow Wilson'un "dünyayı demokrasi için güvenli hale getirme" parolasıyla hareket ederek uluslararası alanda inisiyatifler üstlenmesi demokrasinin yayılmasının Wilsoncu geleneğin sürdürülmesi olarak algılanmasına neden olurken, 11 Eylül sonrası dönemde bazı yeni muhafazakârların da görev aldığı George W. Bush yönetiminin demokrasinin yayılmasına yönelik olarak izlediği politikalar bu misyonun neredeyse yeni muhafazakârlar ile özdeşleştirilmesine neden olmuştur.

Yeni muhafazakârlar demokrasinin tüm dünyaya yayılmasını savunurken, bunun gerçekleştirilebilir bir amaç olduğuna inanmaktadır. Nitekim demokrasinin evrensel bir insani değer olan özgürlüğü içerdiğini, özgürlüğün de sadece demokratik bir yapı içinde garanti altına alınabileceğini düşünmektedir. Yeni muhafazakârlara göre, özgürlük, demokrasinin tek normatif kurucu unsurudur. Güçler ayrılığı, kontrol ve denge mekanizmaları, düzenli ve adil seçimler gibi kurucu unsurlar ise yapısal niteliktedir. Dolayısıyla demokrasinin yapısal kurucu unsurları, normatif kurucu unsurunu garanti altına almaktadır. Bu nedenle yeni muhafazakârlar yapısal demokratikleşmeyi tek gerçekleştirebilir seçenek olarak görmektedir. Bu bağlamda demokratikleşmeyi, mevcut siyasi yapının düzenli seçimlerin

yapıldığı, kontrol ve denge mekanizmalarının bulunduğu bir biçime dönüştürülmesi olarak görmektedir (Ish-Shalom, 2007-08: 546-547). Poliarşi olarak da nitelendirilebilecek olan bu elitist demokrasi anlayışında, yeni oluşturulacak kurumsal mekanizmalar aracılığıyla söz konusu ülkenin siyasal kültürünün dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Bir başka deyişle, demokratik kurumlar tavandan tabana doğru sosyalleşme mekanizması yoluyla bireyle yeni bir siyasal karakter kazandırmaya çalışmaktadır (Drolet, 2010: 100). Sistem tavandan tabana doğru işlediği için ve halkın siyasal sürece katılımı seçimlerle sınırlı kaldığı için bu demokrasi biçimi elitist niteliktedir. Yeni muhafazakârlar, önerdikleri bu elitist ve yapısal demokrasi biçiminin her medeniyete, o medeniyetin kültürel temeline ve değerlerine zarar vermeden uygulanabileceğini savunmaktadır (Ish-Shalom, 2007-08: 547). Bu nedenle İslam dünyasının demokratikleştirilmesini gerçekleştirmesi imkânsız bir amaç olarak görmemektedir.

Yeni muhafazakârlar, bu demokrasi anlayışının dünya geneline yayılması için askeri gücün de içinde bulunduğu pek çok seçeneğe başvurulmasını önermektedir. Buna göre, eğer diğer devletlerin demokratikleştirilmesi ve barış alanı içine çekilmesi ABD için hayati önemdeyse, bu amaç tüm zorluklara katlanılarak yerine getirilmelidir (Ish-Shalom, 2007-08: 547). Bu bağlamda yeni muhafazakârlar, realistlerden ve geleneksel muhafazakârlardan farklı olarak, kuvvet kullanma ile insani gelişmeyi ilişkilendirmektedir. Realistler ahlaki amaçların belirleyici olduğu bir dış politika taraftarı değilken, geleneksel muhafazakârlar da dünyanın daha iyi hale getirilebileceği görüşüne şüpheyle yaklaşarak ABD'nin nispeten sınırlı bir küresel rol oynaması gerektiğini savunmaktadır. Yeni muhafazakârlar ise, Amerikan gücünün kullanılarak dünyanın daha iyi bir hale getirilebileceğine inanmaktadır. Burada güç yoluyla, yani realist araçlar kullanılarak liberal sonuçlara, yani daha iyi bir dünyaya ulaşılması söz konusudur. Dolayısıyla yeni muhafazakârlar, önde gelen ve fakat birbirine zıt iki grup olan realistlerin güce yaptığı vurgu ile liberallerin gelişmeye yaptığı vurguyu bir araya getirerek uluslararası ilişkiler literatüründeki teorik tartışmalara katkıda bulunmuştur (Lynch, 2008: 189).

Demokrasinin yayılmasına ilişkin yeni muhafazakâr yaklaşım yoğun tartışmalara neden olurken, demokrasinin yayılmasının yeni muhafazakârlar açısından neden bu kadar büyük önem arz ettiği, bir başka deyişle ABD içinde hemen hemen her kesimin yerine getirilmesini savunduğu bu misyona ilişkin olarak yeni muhafazakâr yaklaşımı diğerlerinden farklı kılan özelliklerin ne olduğu konusu nadiren sorgulanmaktadır. Bu çalışmada yeni muhafazakârların demokrasinin yayılmasına ilişkin görüşlerinin tarihsel ve teorik temelleri sorgulanacak, yeni muhafazakâr dış politika yaklaşımı içinde demokrasinin yayılması düşüncesinin tarihsel serüveni analiz edilecektir. Bu bağlamda

çalışmanın birinci bölümünde, demokrasinin yayılması misyonunun yeni muhafazakâr dış politika yaklaşımındaki kökenleri araştırılacak, bu misyonun arz ettiği büyük önemin nedenleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu bölümde, yeni muhafazakârların demokrasinin yayılmasına ilişkin fikirlerinin kökeninin, hareketin ortaya çıkış aşamasında yattığı ileri sürülecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, demokrasinin yayılması fikrinin tarihsel süreç içerisinde yeni muhafazakâr dış politika yaklaşımında sahip olduğu yer analiz edilecektir. Süreç daha önceden Demokrat Parti taraftarı olan yeni muhafazakârların Cumhuriyetçi Parti'ye geçişi ve Ronald Reagan'ın başkan seçilmesiyle Amerikan dış politika yapım sürecinde etkili konuma ulaşmaları ile başlatılacak, bu bağlamda Soğuk Savaş'ın sona ermesinin, 11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesinin ve Arap Baharı'nın başlamasının demokrasinin yayılmasına ilişkin yeni muhafazakâr yaklaşım açısından dönüm noktaları olduğu savunulacaktır.

1. Yeni Muhafazakârlıkta Demokrasinin Yayılması Fikrinin Tarihsel ve Teorik Kökenleri

1960'larda ve 1970'lerde yaşanan üç önemli gelişme, bu gelişmelere bir tepki olarak yeni muhafazakârlığın ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur. Yeni muhafazakârların demokrasinin yayılmasına ilişkin fikirlerinin kökenleri de, hareketin ortaya çıkış aşamasında yatmaktadır. Bir başka ifadeyle, yeni muhafazakârlıkta demokrasinin yayılması düşüncesi, yeni muhafazakârlığın kendisi kadar eskidir.

1.1. Kolektif Bilincin Oluşumunda Demokrasinin Yayılması

Yeni muhafazakârlığın iç politikadaki itici gücü 1960'ların karşı kültürüne ve modern liberalizme tepki olmuştur. O dönemde Demokrat Parti içinde yer alan ve daha sonra Cumhuriyetçi Parti'ye geçerek yeni muhafazakâr olarak adlandırılacak olan Irving Kristol, Daniel Bell, Norman Podhoretz, Daniel Patrick Mohiyan, Gertrude Himmelfarb, Peter Berger, Nathan Glazer, Edward Shils ve Seymour Martin Lipset gibi birinci nesil yeni muhafazakârlar, zenciler, öğrenciler, kadınlar, eşcinseller ve kültürel azınlıklar için yeni özgürlükleri savunan karşı-kültürel devrimden büyük rahatsızlık duymaktaydı. Yeni muhafazakâr tepki, 1960'ların karşı-kültürünün sonucu olan liberalizmi, çok kültürlülüğü ve iddia edilen sosyal bozukluğu, materyalizmi ve anarşiyi eleştirmektedir (Peters, 2008: 14). Yeni muhafazakârlara göre, toplumsal kurumların meşruiyetini yitirmesine neden olan radikal fikirlerin saldırısı

ABD'nin en büyük sorunuydu (Guelke, 2005: 100). Demokrat Parti'nin karşı kültüre karşı direnmekte başarısız olması nedeniyle sağ kanada geçen yeni muhafazakârlar, Amerikan toplumunu ve geleneksel değerlerini karşı kültürün saldırılarına savunma, bir başka deyişle Amerikan toplumunun dayandığı değerlere olan entelektüel ve ahlaki güveni yeniden inşa etme görevini üstlenmişlerdi (Podhoretz, 1996: 22, 25-26). Mevcut sosyal düzene muhalif olan karşı kültürün Amerikan toplumunu bir arada tutan ortak değerlere saldırısı ile mücadele edilmesinde ve böylece toplumun dejenerasyondan korunmasında bu ahlaki değerlere siyasal yaşamın temeli olarak vurguda bulunulması, bu bağlamda hem ülke içinde sahip çıkılması hem de dünya genelinde kabul görmesi için çaba sarf edilmesi hayati önem arz etmekteydi (McClelland, 2011: 527; Williams, 2005: 317). Böylece yeni muhafazakârlar, ilerleyen satırlarda da bahsedileceği gibi, söz konusu değerlerin ülke içinde korunması ile ülke dışında savunulması arasında bağlantı kurmuştur (Guelke, 2005: 103).

Geleneksel değerlerdeki zayıflamayı sadece karşı kültürün saldırılarına değil aynı zamanda liberalizmin çelişkilerine de bağlayan yeni muhafazakârlar, Leo Strauss'un çalışmalarından etkilenerek liberal moderniteye eleştiriler yöneltmektedir. Bu bağlamda, çağdaş liberalizmin yarattığı hüsrana, yeni muhafazakârlığın ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur (İnsel, 2003: 11-12). Yeni muhafazakârlar, liberal yaklaşımın temelini oluşturan, toplumu oluşturan bireylerin kendi çıkarlarını yerine getirmek için yürüttükleri çabaların bir biçimde ortak iyiye götürdüğü fikrini kabul etmemektedir (İnsel, 2005: 12). Yeni muhafazakârlara göre, liberalizmin rasyonaliteye ve bireysel çikara yaptığı vurgu ortak bağlara ve değerlere zarar vermiş, böylece Amerikan cumhuriyetinin bütünlüğünün ve erdeminin zayıflamasına neden olmuştur (Lowbeer-Lewis, 2009: 75). Dolayısıyla liberalizm, Amerikan devriminin cumhuriyetçi mirası ile uyumsuz bir şekilde, çok kültürlülüğü ve bireyselleşmeyi benimseyerek evrensel taahhütlerini terk etmiştir (Drolet, 2010: 93).

Liberal yönetimlerin bireyselleşmeye önem veren vatandaşlar yarattığını savunan yeni muhafazakârlara göre, bu vatandaşlar ise gelecek yönetimlerin biçimini belirlemekte, dolayısıyla liberal devletler zayıf kolektif kimliklere sahip olmaktadır. Siyasal düzene ilişkin kuşkular yaratan liberalizm, bireylerin kendi çıkarları karşısında toplumsal çıkarları ikincil plana atmasını sağlayacağı için, vatandaşların dış kaynaklardan gelen ideolojik tehditleri çok fazla önemsememesine ve devleti savunma taahhüdünün zayıflamasına yol açacaktır. Bu nedenle siyasal düzeni tehdit eden dış ideolojik düşmanlara¹ karşı hazırlıklı

¹Yeni muhafazakârlara göre ideolojik mücadeleler siyasetin geleceği üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bir devlet kendi ideolojisini geliştirerek, bu ideolojiyi

olunması isteniyorsa, liberal rejimlerle yönetilen vatandaşlara ortak ideolojik temelleri hatırlatılmalıdır² (Rapport, 2008: 273, 275, 278).

ABD'nin kuruluşunda yatan demokratik değerler bu açıdan büyük önem arz etmektedir.³ Bu bağlamda tüm kesimler tarafından paylaşılan idealler, kolektif ulusal misyon bilincinin oluşturulması açısından oldukça büyük önem arz etmektedir. (Rapport, 2008: 273). Dolayısıyla, yeni muhafazakârlara göre, Amerikan cumhuriyetinin ideallerine geri dönmeli ve bu ideallerin temelinde olduğu bir milliyetçilik anlayışı benimsenmeli, bu ideallere ülke içinde sahip çıkılmasının yanında ahlaki bir vizyona dayalı bir dış politika izlenerek dünya genelinde kabul görmesi için de çaba sarf edilmelidir. (Rapport, 2008: 274; Williams, 2005: 317). İlerleyen sayfalarda değinileceği gibi, bu durum Amerikan ulusal çıkarlarının da geniş, ideolojik ve bu idealleri içerecek bir şekilde tanımlanmasını gerektirecektir.

Yeni muhafazakârlar, ABD'nin evrensel değerlerin benimsenmesi için dünya politikasına müdahil olmasının kendilerine bir halk olarak kim olduklarını, nelere değer verdiklerini ve bunların sadece kendi mirasları değil aynı zamanda dünyanın mirası olduğunu hatırlattığını savunarak, söz konusu değerler dayanan bir Amerikan küresel liderliğini arzulamaktadır (Bennett,

---

oluşturan inançların ve normların kuvvetini pekiştirir. Belli ideolojiler birbirine zıttırlar ve iki çatışan ideolojinin değerlerinin birbirini dışladığı durumlarda, birbirine ters bakış açılarını benimseyen siyasal toplumlar arasında tehdit potansiyeli doğar. Devletler uluslararası ilişkilerin temel aktörleri olduğu için, belli siyasal düzenlerin diğerlerine üstün gelmesinin aracı devletlerdir. Dolayısıyla devletlerin birbirleriyle iletişime geçmesiyle ideolojik çatışma potansiyeli ortaya çıkmaktadır (Rapport, 2008: 276).

²Buna Soğuk Savaş'ı örnek veren yeni muhafazakârlar, komünizm ile yaşanan çatışmayı ideolojik bir çatışma olarak görmekteydi ve fikirler savaşında galip gelebilmek için ülke içinde güçlü ve birlik halinde bir ulusal kültür geliştirilmesine önem vermekteydi (Lowbeer-Lewis, 2009: 75).

³Modern liberalizmin neden olduğu sorunlarla ve önceki satırlarda bahsedilen mevcut sosyal düzene muhalif olan karşı kültürle mücadele etmede ahlaki değerlere vurguda bulunmanın kilit önem arz ettiğini savunan (McClelland, 2011: 527) yeni muhafazakârlığın buradaki amacı, Amerikan erdemini yeniden inşa ederek toplumu dejenerasyondan korumaktır (Lowbeer-Lewis, 2009: 75). Nitekim yeni muhafazakârlar, ABD'yi oluşturan değişik kültür ve ırklardan kaynaklanan farklılıkları birleştiren ana gövdenin, siyasal özgürlüklerin kökenlerinin erdemli yurttaşların ahlakına dayandığını vurgulayan cumhuriyetçi erdem ilkesi olduğunu savunmaktadır. Bireysel özgürlüğün bir irade topluluğu içinde kendini ifade ettiği zaman erdem taşıyıcısı olduğunu belirten yeni muhafazakârlar, cumhuriyetçi erdem ilkesinin birbirinin zıddı olan bireysel özgürlük ile topluluğu/cemaati birleştirdiğini ileri sürmektedir (İnsel, 2005: 13).

2000: 301). Bir başka deyişle, erdemli bir dış politika sağlam bir ulusal kültür oluşturulmasına katkı yapacak, böylece ABD'nin ideolojik kudretini sağlamlaştırarak. Görüldüğü gibi, yeni muhafazakârlar ahlaki değerlere dayanan bir dış politika izlenmesine hem iç politika hem de dış politika açısından büyük önem vermektedir. Zira güçlü bir ahlaki dış politika kuşkusuz iç ahlaki değerleri de güçlendirecektir (Lowbeer-Lewis, 2009: 75-76).

Yeni muhafazakârlar, halkın her zaman mücadele edilecek bir düşmana ihtiyaç duyduğunu, böylece kültürünün ve rejiminin kırılma riskini hafızasından hiç çıkarmayacağını düşünmektedir. Bu düşünce, Carl Schmitt'in düşmanın bir siyasal rejimin inşasında gerekli bir unsur olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak büyük bir düşman toplumu bir arada tutabilirdi. Bu bağlamda yeni muhafazakârlar, komünizm tehdidinin varlığının Amerikan halkının ideolojik olarak birleşmesinde ve değerlerine sahip çıkmasında önemli bir role sahip olduğunu düşünmekteydi. Zira Sovyetler Birliği'nin öncülüğündeki komünizm sadece ABD'ye değil, aynı zamanda Amerikan halkının yaşam tarzına tehdit oluşturmaktaydı. Komünizm tehdidinin ortadan kalkması ise bir yandan mücadele edilen düşmanın yok olması nedeniyle olumlu bir gelişmeyken, diğer yandan toplumsal bütünlüğün sağlanmasında önemli bir aracın ortadan kalkması anlamına gelmekteydi (Havers ve Wexler, 2001). İlerleyen sayfalarda değinileceği gibi, bu boşluğu 11 Eylül saldırıları ile birlikte radikal İslami terörizm dolduracak, Amerikan halkının tüm kesimleri bu tehditle mücadele amacı çerçevesinde bir araya gelecek, dolayısıyla radikal İslami terörizm "kötü" ve Amerikan ulusu ile onun yaşam biçimine (bu, değerleri de içermektedir) yönelmiş tehdit olarak komünizmin yerini alacak ve böylece Amerikan toplumunun bütünlüğün sağlanmasına yardım edecektir.

Demokrasinin yayılmasına önem vermesi yeni muhafazakârlığı demokratik barış teorisine yaklaştırmakla birlikte, bu teorinin bireysel çıkar vurguda bulunması her iki yaklaşımı birbirinden ayırmaktadır. Nitekim demokratik barış teorisi, liberal demokratik devletlerde vatandaşların savaşların maliyetine katlanmak istemeyeceğini, bu nedenle yönetimlerin savaşa başvurmalarını engelleyeceğini savunmaktaydı. Dolayısıyla devletler arasındaki savaşlar bireysel düzeyde rasyonel çıkar hesaplamalarının sonucu olarak engellenecekti. Oysa yeni muhafazakârlar bireysel çıkarlar üzerine kurulu politikaların uzun vadede sürdürülebilir olmadığını, bireysel çıkarların hakim olması durumunda liberal siyasal düzenin çöküş yaşayacağını ileri sürerek bu varsayımına karşı çıkmaktadır (Rapport, 2008: 275). Böylece yeni muhafazakârlık ile demokratik barış teorisi demokrasinin tüm dünyaya hakim olmasını savunmakla birlikte, farklı noktalardan yola çıkmaktadır.

1.2. “İyi” ve “Kötü” Rejimler

Yeni muhafazakârlığın iç politikadaki itici gücü liberalizme ve 1960’ların karşı kültürüne tepki iken, dış politikadaki itici gücü komünizm karşıtlığıydı. Yeni muhafazakârlar, Amerikan yöneticilerinin Sovyetler Birliği’nin öldürücü bir ideolojinin taşıyıcısı ve dolayısıyla bir ideolojik tehdit olduğunu görmezden gelerek bu ülkeyi sıradan bir büyük güç gibi görmeye başlamasını, bu yaklaşım çerçevesinde 1960’ların sonlarından itibaren yumuşama politikası izlemesini ve silahsızlanma çabaları yürütmesini eleştirmektedir (Muravchik, 2007: 20). Uluslararası alanda yer almaya çalışan normal bir büyük güç olmayan Sovyetler Birliği’ne böyle bir muamele yapılmaması gerektiğini, bu ülkenin tam aksine II. Dünya Savaşı öncesindeki yayılcı Hitler Almanya’sına benzediğini düşünmekteydi. Yeni muhafazakârlar, Sovyetler Birliği’nin büyüyen askeri gücüne karşı ulusal güvenliğin güçlendirilerek karşılık verilmesini savunmaktaydı (Podhoretz, 1996: 22).

Bunun yanında, 1970’li yıllarda özellikle Vietnam yenilgisinin etkisiyle ABD içinde aşırı komünizm karşıtlığının ABD’yi korkunç Vietnam bataklığının içine sürüklediği düşüncesi hakim olmuş, entelektüel çevrelerde komünizm karşıtlığı eski önemini kaybetmişti. Bu, Jimmy Carter’ın başkanlığı döneminde daha belirgin hale gelmiş ve bu görüş Amerikan siyaset yapıcılar tarafından da kabul görmeye başlamıştı. Bu durum komünizmle mücadelenin Amerikan ulusunun korunmasında önemli bir ödev olduğu düşüncesini savunan yeni muhafazakârlığın ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur (Johnson, 2007: 262). Yeni muhafazakârlara göre komünizm, sadece ABD’nin güvenliğini tehdit etmesi nedeniyle değil, aynı zamanda ahlaki olarak korkunç olması nedeniyle de mücadele edilmesi gereken bir düşmandı. Fikirler ve ideolojiler savaşına vurgu yapan yeni muhafazakârlar, realistlerin ulusal çıkarlar ve geleneksel yöntemler üzerinde yoğunlaşmalarını eleştirmektedir (Muravchik, 2007: 20).

Yeni muhafazakârların komünizmle mücadeleye bu kadar büyük önem vermelerinde moral faktörler oldukça önemlidir. Zira yeni muhafazakârlara göre, komünizm ile Batı’nın mücadelesi, bir yanda kötü (evil) ve kanlı rejimlerin bulunduğu diğer yanda ise iyi ve insancıl rejimlerin bulunduğu bir mücadele idi (Muravchik, 2007: 20). Nitekim Leo Strauss’tan etkilenen yeni muhafazakârlar, devletlerin yönetildiği rejim biçimlerine büyük önem vermektedir. Siyasal rejimlerin, her zaman ve her yerde, insanları biçimlendirdiğini savunan Strauss’a göre, dünyada iyi ve kötü rejimler vardı. Amerikan rejiminin var olan rejimlerin içinde en az kötüsü olduğunu savunan Strauss, iyi rejimlerin görevi kötülere karşı kendini savunmak olduğunu ileri sürmekteydi. Strauss’un yolunda ilerleyen yeni muhafazakârlar da, mutlak

iyinin yeryüzündeki temsilcisi olan Amerikan siyasal rejiminin kendi güvenliğini ve dünya barışını korumak için kötü rejimlere karşı mücadele etmesi gerektiğine inanmışlardır (İnsel, 2003: 14-15).

Bu inanç yeni muhafazakârların komünizm karşıtlığının ve Soğuk Savaş'a bakışının teorik arka planını oluşturmuştur. Yeni muhafazakârlar, ABD içinde uygulanan demokratik yönetim biçiminin, diğer yönetim biçimlerine göre ahlaki olarak üstün olduğu için savunulmaya değer olduğunu düşünmekteydi. Zira demokrasi insanların özgürlük arzularını sağlamakta, böylece “iyi” olmayı hak etmekteydi. Amerikan gücü de dünyada iyinin savunulması için önemli bir araçtı. Dolayısıyla iyiye, yani demokrasiye karşı bir tehdit olan komünizm ile mücadele edilmesi gerekiyordu. Zira komünizm, hem özünde “kötü”, hem de Soğuk Savaş içinde demokrasiye karşı olması nedeniyle “kötü” idi. Bu görüşe göre, komünizm, devletin halkların yaşamının tüm alanlarını kontrol etmesini savunan bir tür totalitarizm idi. Geleneksel otoriter rejimler, muhalifler üzerinde baskı uygulasa bile, belli faaliyet alanlarını az da olsa serbest bırakmakta, dolayısıyla halklar kısmen özgür olarak hareket edebilmekteydi. Totaliter rejimler ise insanların özgürlüğünü tamamıyla yok etmekteydi (Acharya, 2006: 196).

Yeni muhafazakârların demokratik yönetim biçiminin “iyi” olduğu düşüncesi bazı varsayımlara dayanmaktaydı. Öncelikle, yeni muhafazakârlara göre, bazı siyasal ideolojiler insanlığın temel gereksinimlerini gidermekte diğer ideolojilere göre daha başarılıdır. Bu bağlamda liberal demokratik siyasal sistemler en uygun yönetim biçimidir (Fukuyama, 1989). Otoriter devletler kısa vadede kısmi bir ekonomik büyüme sağlasa da, insanların insanca yaşayabilmesi için gerekli koşulları sağlayamamaktadır. Sadece liberal demokrasiler gerçek anlamda bir ekonomik gelişme sağlayabilmekte ve insanların temel ihtiyaçlarını karşılayarak sosyal adaleti tesis edebilmektedir. Bu eksiklikleri nedeniyle içinde buldukları krizden dolayı otoriter rejimlerin liberal demokratik devrimlerin karşısında yaşama şansı bulunmamaktadır (Fukuyama, 1992: 123-125).

Ayrıca, yönetimdeki rejimlerin özelliği vatandaşlarının siyasal karakteri üzerinde belirleyici olabilirdi. İnsan davranışı çevrenin etkilerine oldukça duyarlı olduğu için yönetimdeki rejim vatandaşların siyasal özellikleri üzerinde önemli ölçüde belirleyici olabilirdi. Toplum üzerinde baskı uygulayan otoriter bir rejim ya kamusal alandaki davranışlarında korku içinde bulunan ya da şiddet yöntemlerini kullanarak muhalefet yapmak zorunda kalan bir vatandaş tipolojisi yaratabilirdi. Bu tür rejimlerin siyasal otoritesi baskı ve şiddet üzerine kurulduğu için, vatandaşlar da benzer şiddet eğilimlerini taşıyabilirdi (Drolet, 2010: 96).

Bunların yanında, bir rejimin iç karakteri onun dış davranışını da belirlemektedir. Bu nedenle yönetimdeki rejim biçimi söz konusu devletin dış politikasını etkilemektedir. Nitekim devletlerin siyasal ideolojileri diğer devletlere karşı izleyebilecekleri politikalar içinden hangilerini seçeceklerini belirlemektedir. Bu bağlamda baskıcı ve acımasız rejimler komşularına karşı da benzer şekilde davranacaktır (Lowbeer-Lewis, 2009: 77; Rapport, 2008: 270). Demokrasiler ise barışçıl politikalar izlemekte, güvenilir ittifaklar gerçekleştirmekte ve daha istikrarlı bir dış politika izlemektedir (Krauthammer, 2004: 16). Bu nedenle demokrasinin yayılması, demokrasinin vazgeçilmez ilkeleri olan adalet ve özgürlük gibi değerlerin söz konusu toplumlar tarafından içselleştirilmesini sağlayarak, devletlerarası çatışma eğilimini ve terörist hareketlerin ortaya çıkma olasılığını azaltacaktır (Lowbeer-Lewis, 2009: 77).

Yeni muhafazakârların rejim sınıflandırmasında demokrasiler iyi, otoriter rejimler kötü, totaliter/komünist rejimler ise en kötüsü idi. Bu sınıflandırma, Asya, Afrika ve Latin Amerika boyunca komünizmi yaymaya çalışan Sovyetler Birliği'ne karşı yeni muhafazakârların izlenmesini öngördüğü stratejide oldukça belirleyici olmuştur. Buna göre, ABD, ahlaki nedenlerle, kötü rejimlerin daha da kötü olmasını ve böylece Sovyetler Birliği'nin ve komünizmin güç kazanmasını engellemeliydi. Bu nedenle ABD, kötü olmakla birlikte totaliter rejimler kadar da kötü olmayan otoriter yönetimlerin yerel komünist hareketlere karşı mücadelelerini desteklemeliydi. Bu yaklaşım, ABD'nin komünizmle mücadele çerçevesinde otoriter yönetimlere ve komünist yönetimleri devirmeyi amaçlayan silahlı gruplara verdiği desteğin yeni muhafazakârlıktaki teorik temelini oluşturmuştur (Acharya, 2006: 196).

1.3. Bir Ulusal Çıkar Olarak Demokrasinin Yayılması

Yeni muhafazakârların komünizmle mücadele çerçevesinde izlenen politikalara yönelttiği eleştiriler realistler ile aralarındaki görüş farklılığını ortaya çıkarmış ve yeni muhafazakârlığın ayrı bir düşünce akımı olarak belirmesinde etkili olmuştur. Yeni muhafazakârların realistlerden ayrıldığı en önemli husus, ahlaki değerlerin dış politikadaki yeri konusudur. Yeni muhafazakârlara göre, ahlaki değerlerin dış politika yapım sürecinden dışlanmasındaki ısrarları realistlerin ABD için dar stratejik hesaplamaların ötesinde bir vizyon çizebilmelerini imkânsız hale getirmekte, ayrıca halkın siyasete olan güvensizliğini ve karamsar bakışını beslemekte ve nihayetinde dış politikayı bireylerin gözünde ikincil duruma düşürmektedir (Drolet, 2010: 95).

Ahlaki değerlerin rolü konusundaki fikir ayrılığı kendisini en fazla ulusal çıkar tanımında hissettirmektedir. Realistlerin ahlaki değerlendirmelerden soyutlanmış ulusal çıkar tanımına karşı çıkan yeni muhafazakârlara göre, ulusal çıkarlar realistlerin savunduğu gibi maddi stratejik gerekliliklere indirgenemez.

Ulusal çıkarlar, bunun ötesinde, toplumun ve siyasi düzenin canlılığının ya da çöküşünün işaretidir. Toplumsal olarak zorlayıcı bir ulusal çıkar vizyonunun oluşturulmasındaki eksiklik bir yozlaşma işaretidir ve içeride bozulmaya dışarıda ise zayıflamaya neden olmaktadır. Nitekim ahlaki bir dış politika değerlerin ve erdemlerin halkın bilincindeki yerini kuvvetlendirecek, bu değerleri yansıtan ve dolayısıyla halkın kendisiyle özdeşleştirdiği ulusal çıkarlara desteğini sağlayacaktır (Williams, 2005: 309-310, 323).

Ayrıca, büyük bir devlet için ulusal çıkar sadece coğrafi bir anlam da ifade etmemektedir. Küçük bir devlet ulusal çıkarlarının kendi topraklarında başladığını ve yine kendi sınırları içinde sona erdiğini, dolayısıyla dış politikasının savunmacı bir nitelikte olması gerektiğini düşünebilir. Ancak büyük devletlerin daha geniş çıkarları vardır. ABD ve Sovyetler Birliği gibi kimliği ideolojik olan büyük devletlerin maddi çıkarların yanında ideolojik çıkarları da vardır. Dolayısıyla ABD her zaman bir demokratik ulusu anti-demokratik [iç veya dış] güçlere karşı korumakla kendini yükümlü hissedebilir. Kristol bunun II. Dünya Savaşı sırasında ulusal çıkarlarının neden İngiltere'nin ve Fransa'nın, günümüzde ise İsrail'in savunulması gerektiği sorusuna en iyi cevap olduğunu belirtmektedir (Kristol, 2003).

Bu bağlamda yeni muhafazakârlar, ABD'nin çıkarlarının tarihi, değerleri ve kimliği ile yakından ilişkili olduğunu savunmaktadır. Zira yeni muhafazakârlara göre, Amerikan tarihindeki her temel dış politika tartışması nihayetinde Amerikan ulusal kimliğine ilişkin bir tartışmaya ve ABD'nin kim olduğu sorusuna dönüşür. Bu sorunun cevabı, ABD'nin evrensel değerleri temsil etmeye yönelik vizyonda yatmaktadır. ABD'nin hem küresel hegemon konumu hem de benimsediği değerleri sadece sınırlı maddi çıkarlar çerçevesinde bir dış politika izlemesini imkânsız kılmakta, bu bağlamda Amerikan ulusal çıkarlarının daha geniş bir şekilde tanımlanmasını ve Washington'un sahip olduğu gücü değerlerinin ve bu değerleri benimseyenlerin yararına kullanmasını gerektirmektedir (Kagan, 2004).

ABD'nin gücünün üzerine kurulu olduğu değerlerde yattığını ve bu değerlerin sadece ABD ile sınırlı olmadığını savunan yeni muhafazakârlara göre (Kagan, 2004), ABD kurucu ilkelerine bağlı kaldığı sürece bir büyük güç olarak kendi çıkarları insanlığın evrensel çıkarları, özgürlüğü ve mutluluğu ile ayrılmaz bir şekilde ilişkili olacaktır (Bennett, 2000: 304). Dolayısıyla bu değerlere dayanan bir uluslararası düzen oluşturulması hem ABD'nin hem de dünyanın iyiliğine olacaktır (Williams, 2005: 319). Zira temel haklar vazgeçilemez, evrensel, Tanrı tarafından bahşedilmiş ve bu nedenle tüm insanlık için olduğundan dolayı herkes bu hakları hakketmektedir. Ayrıca siyasal istikrarın, hukukun üstünlüğünün, temel özgürlüklerin ve ekonomik refahın hakim olduğu yerlerde Amerikan çıkarları da gerçekleşecektir (Bennett, 2000: 294). Bu vizyon ise ancak erdemli rejimlerin yönetimlere gelmesiyle

gerçekleşecektir. Dolayısıyla demokrasinin yayılması bu vizyonun önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Williams, 2005: 319).

Yeni muhafazakârlar, değerlere dayanan geniş kapsamlı çıkar anlayışı konusunda hemfikir olmakla birlikte, dış politikada değerler ile maddi çıkarlar arasında kurulacak denge konusunda ayrışmaktadır. Önde gelen yeni muhafazakâr isimlerden Charles Krauthammer, yeni muhafazakârlık içindeki “demokratik globalizm” ve “demokratik realizm” olarak adlandırdığı farklı yaklaşımlara dikkat çekmektedir. Krauthammer’ın tanımlamasında, demokratik globalistler,⁴ demokrasinin yayılmasını hem özgürlüğün zaferi hem de küresel güvenliği sağlamanın önemli bir aracı olarak görmektedir. Demokrasiler güvenilir ittifaklar kurduğu ve istikrarlı ilişkiler geliştirdiği için, demokratik globalistlere göre, demokrasinin yayılmasının hem ahlaki hem de jeopolitik değeri vardır. Daha sınırlı bir vizyon benimseyen demokratik realistler ise, özgürlüğün tehdit edildiği her yere değil, özgürlüğün savunulmasının ABD’nin düşmanlarına karşı yürüttüğü mücadele açısından kritik önem arz edeceği yerlere müdahale edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Buna Soğuk Savaş’ı ve günümüzde radikal İslami terörizme karşı yürütülen mücadeleyi örnek vermektedir.⁵ Kendisini bir demokratik realist olarak tanımlayan Krauthammer, demokratik globalizmi aşırı hırslı ve idealist olarak nitelendirmekte, demokrasinin her yerde yayılabileceği inancının ABD’nin kaynaklarını aşacağını, maneviyatını tüketeceğini ve dikkatini asıl sorunlardan uzaklaştıracağını iddia etmektedir. Demokratik globalistler 1990’lı yıllarda Bosna, Kosova, Haiti ve Somali’ye düzenlenen askeri müdahaleleri desteklerken, demokratik realistler insani nedenlerin Amerikan müdahalesi için gerekli olmakla birlikte tek başına yeterli olmadığını ve müdahalenin mutlaka stratejik temele oturması gerektiğini savunarak karşı çıkmıştır (Krauthammer, 2004: 16-17, 19, 23).

---

⁴Yazar, Robert Kagan ile William Kristol’un demokratik globalist grubun en önde gelen isimleri olduğunu belirtmektedir (Krauthammer, 2004: 19).

⁵Krauthammer, ABD’nin dünyanın her yerinde demokrasinin yayılmasına yönelik çaba sarf ederken Arap dünyasını ihmal etmesinin kendisine pahalıya patladığının 11 Eylül saldırılarıyla görüldüğünü, radikal İslam sorununun kaynağına inilerek Arap dünyasının yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmiş, 2003 yılındaki Irak savaşının bu açıdan stratejik öneme sahip olduğunu ifade ederek bu savaşa destek vermiştir (Krauthammer, 2004: 22-23).

2. Tarihsel Süreçte Yeni Muhafazakârlar ve Demokrasinin Yayılması

2.1. Demokrasinin Yayılmasının Yeni Muhafazakâr Dış Politika Yaklaşımına Girmesi: 1980'li Yıllar

1970'li yıllara kadar Demokrat Parti'yi destekleyen yeni muhafazakârlar, 1960'lı yıllarda Amerikan iç ve dış politikasında yaşanan ve bu çalışmanın önceki sayfalarında değinilen gelişmeler nedeniyle siyasi duruşlarını yeniden değerlendirmeye başlamıştır. Bu bağlamda önce Demokrat Parti içinde bir mücadele başlatarak partiye kendi fikirlerinin hakim olmasını sağlamaya çalışmıştır. Partinin sola daha fazla kayması durumunda Demokratların başkanlık seçimlerini kaybedebileceğini savunan ve daha sonra yeni muhafazakâr olarak adlandırılacak kişilerin de içinde bulunduğu bir grup Demokratik Çoğunluk Koalisyonu adı altında örgütlenmiş, ancak Demokrat Parti'yi kontrol etmek için verdikleri mücadelede anti-komünizm karşıtı kesime karşı başarılı olamamıştır (Johnson, 2007: 267).

Bunun üzerine, yeni muhafazakârlar, görüşlerini daha kolay gerçekleştirme imkânı bulacaklarını düşündükleri Cumhuriyetçi Parti'ye geçmişlerdir. Ronald Reagan'ın 1981'de Cumhuriyetçi Parti'den başkan seçilmesi yeni muhafazakârlar açısından oldukça olumlu bir gelişme olmuştur. Zira katı bir komünizm karşıtı olan ve Sovyetler Birliği'ni "kötülük imparatorluğu" olarak nitelendiren Reagan'ın komünizme karşı kullandığı retorik yeni muhafazakârları oldukça etkilemiştir. Buradaki "kötülük" kelimesi siyasal bir kavram olarak Sovyetler Birliği'nin totaliter karakterini nitelendirmesi açısından ayrıca bir önem arz ediyordu. Reagan'ın Sovyetler Birliği'ni "kötü" ve son dönemlerini yaşamakta olan bir imparatorluk olarak nitelendirmesi, ayrıca Soğuk Savaş'ın kan dökülmeden kazanılacağını ileri sürmesi yeni muhafazakârlar için büyük ümitler vadetmekteydi. Geleneksel muhafazakârlar ile özellikle komünizm karşıtlığı konusunda fikir ayrılığı yaşayan yeni muhafazakârların bu kesim ile barışması da Reagan'ın başkanlığı ile olmuştur (Johnson, 2007: 267-268).

Reagan'ın başkanlığı yeni muhafazakârlar için pek çok açıdan olduğu gibi demokrasinin yayılmasının Amerikan dış politikasındaki yeri açısından da ümit vadetmekteydi. Yeni muhafazakârlar, demokrasinin dünyada savunulmasını ilke olarak desteklemelerine rağmen, aktif bir şekilde yayılmasını uygulanabilir bir dış politika stratejisi olarak 1980'lerin başları ve ortalarından itibaren görmeye başlamışlardır. Bu durum, Reagan yönetiminin sağcı otoriter yönetimlere verilen örtülü desteği çekerek ve Ulusal Demokrasi Fonu'nu (National Endowment for Democracy) kurarak demokrasinin yayılmasına doğru gerçekleştirdiği geniş kapsamlı politika değişikliğinin bir

sonucuydu (Drolet, 2010: 97). Nitekim Reagan 1982 yılında İngiltere Parlamentosu'nda yaptığı konuşmayla demokratikleşmeyi dış politikasının önemli bir unsuru haline getirmişti (Muravchik, 2007: 22). Yeni muhafazakârlar, Polonya'da 1981 sonlarındaki Gadansk ayaklanmasından ve Dayanışma hareketinin güçlenmesinden sonra, eğer Reagan yönetimi bu önemli tarihi anda demokrasi yanlısı güçlerin yanında açıkça yer almazsa ABD'nin fikirler savaşında Sovyetler Birliği'ne yenilebileceği endişesine kapılmıştır. Reagan yönetiminin gerçekleştirdiği bu politika değişikliği ayrıca, 1970'lerdeki ve 1980'lerin başlarındaki otoriteriyenizm karşıtı hareketlerin kitleleri harekete geçirmesi nedeniyle gerçekleşebilecek daha aşırı radikal değişimlere karşı Amerikan çıkarlarını korumaya yönelik bir ön alıcı tedbir olmuştur (Drolet, 2010: 98). Dolayısıyla bu dönemde demokrasinin yayılmasına yönelik olarak izlenen dış politikada değerler ile maddi çıkarlar örtüşmüştür.

2.2. Demokrasinin Yayılması Fikrinin Merkezi Konumu: Soğuk Savaş Sonrası Dönem

Yeni muhafazakârlar demokrasinin yayılmasını Soğuk Savaş döneminde daha çok komünizmin etki alanını genişletmesinin ve “özgür dünya”yı tehdit etmesinin engellenmesi olarak görmekteydi. Sovyetler Birliği'nin dağılarak düşmanın ortadan kalkması ise komünizmle mücadeleye odaklanmış olan Amerikan dış politikasındaki amacı da ortadan kaldırmıştır. Bu nedenle dış politikaya ilişkin yaklaşımları komünizm karşıtlığına dayalı olan yeni muhafazakârlar büyük bir şaşkınlık yaşamıştır. Irving Kristol, Jeane Kirkpatrick, Nathan Glazer, Peter L. Berger ve Eliot Cohen gibi bazı yeni muhafazakârlar ideolojiler çağının geride kaldığını ve Soğuk Savaşın sona ermesiyle komünizm karşıtlığının yerini alacak bir ideolojik veya ahlaki amaç bulunmadığını savunmuş, dolayısıyla bu durumun yarattığı normalleşmeye uygun olarak normal bir ülke gibi hareket edilmesi gerektiğini ve dış politikada sınırlı bir realist çizgi benimsenerek ABD'nin hayati çıkarları üzerine yoğunlaşmanın zamanının geldiğini ileri sürmüştür (Dorrien, 2004: 69-70; McClelland, 2011: 521).

Joshua Muravchik, Norman Podhoretz, Ben Wattenberg, Richard Perle, Michael Novak, Midge Decter, Charles Krauthammer ve Carl Gershman'ın da içinde bulunduğu ve yeni muhafazakârlar içinde çoğunluğu oluşturan genç kuşak ise, istikrar adına diktatörleri desteklemeyi artık bırakmaları gerektiğini savunmuş, demokrasinin yayılmasının dış politikadaki ideolojik boşluğu doldurabileceğini düşünmüşlerdir. Yeni muhafazakârlığa Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni bir dış politika vizyonu kazandırmayı amaçlayan bu isimler, komünizme karşı mücadelenin sadece komünizmi yenmeye yönelik bir eylem

olmadığını, aynı zamanda dünyanın kaderini şekillendirmeye yönelik bir çaba olduğunu, Soğuk Savaş'ın galibi olarak ABD'nin şimdi yapması gerekenin daha da ileri giderek dünyayı Amerikan tarzı demokrasi ekseninde şekillendirmek olduğunu savunmuştur. Bu grup, demokrasinin ABD için vazgeçilemeyecek bir inanç olduğunu, tüm insanların demokratik bir yaşam hak ettiğini, dolayısıyla bunu elde etmelerine nasıl yardım edilebileceğini düşünmeleri gerektiğini, bu nedenle dünyanın ABD'nin askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel liderliğine ihtiyaç duyduğunu vurgulamış, bu şekilde Amerikan küresel liderliği çerçevesinde demokrasinin yayılmasına yönelik yeni bir ideolojik dil geliştirmeye çalışmıştır (Dorrien, 2004: 71-74; Ish-Shalom, 2007-08: 536). Görüldüğü gibi Amerikan hegemonyasının korunması ve küresel anlamda güçlendirilmesi ile demokrasinin yayılması Soğuk Savaş sonrası dönemde birlikte yeni muhafazakârların dış politikaya ilişkin yaklaşımlarının temel unsurları olmuş, böylece bu dönemde içine girdikleri kimlik krizini aşmalarında yardımcı olmuştur.

Bu bağlamda genç kuşak, muhafazakâr neo-realist bir çizgiye kayan eski kuşağın uluslararası konjonktürün 1990'larda geçirdiği değişimi iyi okuyamadığını ve yeni muhafazakâr hareketi bu gelişmelere uyarlayamadığını savunarak, bu eksikliği giderme çabası içine girmiştir. Böylece Soğuk Savaş'ın sona erişinden 1990'ların ikinci yarısına kadar geçen zaman diliminde Irving Kristol, Nathan Glazer ve Daniel Patrick Moynihan gibi isimler tarafından yürütülen yeni muhafazakârlık içindeki öncü rolü Robert Kagan, William Kristol, Joshua Muravchik, Richard Perle ve Paul Wolfowitz'in başı çektiği genç kuşak devralmıştır. Genç kuşak, bu dönemde yeni muhafazakârlığın dış politikadaki öncelikleri olarak siyasal ve ekonomik özgürlüğün yayılması, ABD'nin güvenliği, refahı ve ilkeleri açısından elverişli bir uluslararası düzen oluşturulması için küresel anlamda sorumluluk alınması, ABD'nin çıkarlarına ve değerlerine karşı düşman rejimlerle mücadele edilebilmesi için savunma harcamalarının artırılması gibi unsurlar üzerinde yoğunlaşmıştır (Halper ve Clarke, 2004: 80, 99).

Hatta Joshua Muravchik, Arthur Laffer, Richard Schifter, David Ifshin, Peter Rosenblatt gibi bazı yeni muhafazakârlar, bu öncelikleri açısından yetersiz gördükleri George H. W. Bush'a karşı 1992 yılındaki başkanlık seçimlerinde Bill Clinton'u desteklemişlerdir (Halper ve Clarke, 2004: 80-83; Ish-Shalom, 2007-08: 537). Bu kişiler, kendisini realist ve pragmatist olarak nitelendiren Bush'un eski Sovyet coğrafyası, Çin ve Yugoslavya'daki gelişmeler karşısında izlediği politikalar ile demokrasi ve özgürlüklerin desteklenmesine yeterince önem vermediğini, Clinton'un ise Amerikan dış politikasında değerlerin ağırlığı açısından daha ümit verici olduğunu savunmuşlardır (Muravchik, 1992: 22). Ancak aradan daha bir yıl geçtiğinde, Clinton'un özellikle Bosna ve Somali sorunlarına yönelik olarak izlediği

politikalarda Bush ile benzer yaklaşım sergilediği ve sorunu BM'ye havale ederek başarısız adımlara neden olduğu, ayrıca demokrasinin yayılması için aktif çaba sarf etmekte yetersiz kaldığı gerekçesiyle bu desteği geri çekmişlerdir (Muravchik, 1993: 20).

2.3. Demokrasinin Yayılmasında Teoriden Pratiğe Geçiş: 11 Eylül Sonrası Dönem

11 Eylül saldırıları genç yeni muhafazakâr kuşağın 1990'lı yıllarda geliştirdiği fikirlerin hayata geçmesi için önemli eşik olmuştur. Bunun nedeni sadece bazı yeni muhafazakârların George W. Bush yönetiminde görev alması değil, aynı zamanda “radikal İslami terörizm”in özgürlüğün karşısındaki ideolojik tehdit olarak komünizmin yerini almasıydı (Krauthammer, 2004: 20). Yeni muhafazakârlara göre, saldırgan bir ideoloji olan radikal İslam, tıpkı komünizm gibi, ideolojik olarak baskıyı ve katletmeyi meşrulaştırmak için adaletin ve eşitliğin dilini çarpıtmaktadır. Yeni muhafazakârlar, zamanımızın en büyük kötülüğü (evil) olan radikal İslami terörizmin Batı medeniyetini yıkmak ve tüm dünyaya kendi dinini ve kurallarını zorlamak istediğini ileri sürmekte (Frum ve Perle, 2003: 5, 42-43), bu tehdide karşı mücadelenin Soğuk Savaş'ta komünizme karşı mücadelenin olduğu gibi, kötüye, masumları hedef alanlara yönelik ahlaki bir niteliğe sahip olan ideolojik bir savaş olduğunu ileri sürmekteydi (Frum ve Perle, 2003: 147; Muravchik, 2007: 28). Komünizmin aksine radikal İslam'ın caydırılmasının veya yatıştırılmasının mümkün olmadığını savunan yeni muhafazakârlar, bu tehdidi ideolojik olarak komünizme benzetmekle birlikte yürütülecek mücadelenin farklı olması gerektiğini savunmaktaydı (Frum ve Perle, 2003: 41).

ABD daha önce de bazı terörist saldırılarla karşılaşmış, hatta 11 Eylül saldırılarına hedef olan Dünya Ticaret Merkezi'ne de saldırıda bulunulmuştu. Ancak 11 Eylül 2001 günü gerçekleştirilen saldırıların boyutu, Amerikalılar arasında terörizm tehdidinin devasa niteliği ve bu tehdide son vermek için daha etkili adımlar atılması gerektiği yönünde bir konsensüs oluşturmuştu. Ancak en önemli soru, bunun nasıl yapılacağıydı. Burada askeri güç kullanılarak teröristlerle nerede olurlarsa olsunlar savaşılmaya gerektiği, ancak sadece askeri yöntemlerle bu tehdidin yok edilmesinin mümkün olmadığı görüşü ön plana çıkmıştı. Terörizme yol açan nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak ise pek çok görüş belirmişti. Bunlar arasında en yaygın olanlardan biri, terörizmin kaynağının yoksulluk ve az gelişmişlik olduğu ve kötü yaşam koşullarının iyileştirilmesinin faydalı bir adım olacağıydı. Yeni muhafazakârlar ise, sorunun kaynağının kötü yaşam koşullarında değil, Ortadoğu'nun siyasal kültüründe yattığı, bu kültürün insanları terörist eylemde bulunmaya veya bu eylemleri desteklemeye ittiği iddiasını ileri sürmüşlerdir. O halde bu kültürün nasıl

değiştirileceği sorusu ortaya çıkmaktaydı. Söz konusu siyasal kültürün en belirgin özelliklerinden birisi bölgedeki baskıcı yönetimlerdi. Dolayısıyla yeni muhafazakârlara göre, demokrasi Ortadoğu'da bir yönetim biçimi olarak yayılırsa, bu, sosyalleşme süreci vasıtasıyla insanları terörist eylemlere başvurma düşüncesinden uzaklaştıracak ve siyasal ve barışçıl yolları teşvik edecekti (Muravchik, 2007: 23, 26-29; Johnson, 2007: 270-271).

2003 yılındaki Irak savaşı Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi açısından önemli bir aşama olmuştur. Zira Arap ülkelerinde demokratik kurumların gelişmesine imkân sağlayacak bir yurttaşlık kültürü potansiyeli bulunduğunu savunan yeni muhafazakârlara göre, totaliter yönetime maruz kalmış eğitilmiş bir nüfusa sahip olması nedeniyle Irak bu varsayımın test edilmesi için iyi bir başlangıç olacaktı (Richard Perle: *The Making of a Neoconservative*). Saddam Hüseyin gibi bir diktatörün devrilmesi bölgedeki diğer diktatörlerin de kendilerini sorgulamasına ve demokratik reformlar yapmayı tercih etmesine yol açacak ve böylece tüm bölgenin demokratikleşmesine katkı yapacaktı (PBS, 2003). Başkan George W. Bush'un da bu görüşü benimsemesiyle 11 Eylül sonrası dönemde demokrasinin yayılması Amerikan dış politikasının, özellikle de Ortadoğu'ya yönelik olarak, en belirgin unsurlarından biri haline gelmiştir.

Irak'ta demokrasiye geçiş sürecinin sanıldığı kadar kolay olmaması, Büyük Ortadoğu Projesi, Ortadoğu Ortaklık İnisiyatifi vb. programların beklenen başarıları elde edememesi, Hamas ve Müslüman Kardeşler gibi radikal grupların seçimlerden başarı ile çıkmasının demokrasinin radikal grupları zayıflatacağı varsayımının sorgulanmasına neden olması, yeni muhafazakârların Bush'un ikinci başkanlık döneminde yönetimdeki konumlarını büyük ölçüde kaybetmesi nedeniyle Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesine yönelik çabalar uzun süreli olmamıştır.

2.4. Yeni Muhafazakârların Samimiyet Testi: Arap Baharı

Yeni muhafazakârlar, Amerikan dış politikasında demokrasinin yayılması misyonu çerçevesinde özellikle 11 Eylül sonrası dönemde İslam dünyası üzerinde yoğunlaşmışlar, 2003 yılındaki Irak savaşı ve sonrasındaki süreçte Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi gerektiği fikrinin en önde gelen savunucuları olmuşlardır. 2010 yılının son günlerinde başlayan ve pek çok Arap ülkesini etkisi altına alarak bazı otoriter yönetimlerin devrilmesine neden olan demokratik ayaklanmalar ise, yarım kalan Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi sürecinin tamamlanması için uygun bir konjonktür ortaya çıkarmış, böylece demokrasinin yayılmasına ilişkin yeni muhafazakârlar yaklaşım açısından bir dönüm noktası olmuştur. Ayaklanmaların Ortadoğu gibi

demokrasi kültürünün oldukça zayıf olduğu bir bölgede hiçbir dış müdahale olmaksızın başlaması ise, Arap Baharı'nın başarıya ulaşması açısından ümit vaat etmekteydi. Bu nedenle yeni muhafazakârların Arap dünyasında yaşanan ayaklanmaları memnuniyetle karşılamaları ve Arap Baharı'nın bölgenin demokratikleşmesi ile sonuçlanacağı konusunda iyimser olmaları beklenmekteydi. Dolayısıyla yeni muhafazakârların bu gelişmeler karşısındaki tepkilerinin bu yönde olup olmadığının analiz edilmesi gerekmektedir.

Makalenin önceki sayfalarında vurgulandığı gibi, demokrasinin yayılması tüm yeni muhafazakârlar açısından büyük önem arzemesine rağmen, bu misyonun Amerikan dış politikasındaki yeri ve izlenecek dış politikada değerler ile maddi çıkarlar arasında kurulacak denge konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmaktadır. Charles Krauthammer'ın “demokratik globalizm” ve “demokratik realizm” olarak adlandırdığı bu farklı bakış açıları yeni muhafazakârların Arap Baharı karşısındaki yorum ve analizlerinde de kendini göstermektedir. Bu bağlamda yeni muhafazakârların Arap Baharı'na yönelik yorumları incelendiğinde, Robert Kagan, Joshua Muravchik, Elliot Abrams ve Douglas Feith'in demokratik globalist bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Charles Krauthammer, John Bolton ve Eliot A. Cohen demokratik realist bir yaklaşım sergilemiştir. Krauthammer tarafından demokratik globalist kanadın öncü isimlerinden biri olarak nitelendirilen William Kristol, yorumlarında ve analizlerinde genel olarak demokratik globalist bir yaklaşım benimsemiş, ancak zaman zaman demokratik realist kanada yaklaşmıştır. Yeni muhafazakârların en etkili isimlerinden olan Paul Wolfowitz ise, yorumlarında zaman zaman demokratik globalist çizgiye kaysa da, genel olarak demokratik realizmin hakim olduğu bir yaklaşım benimsemiştir.

Yeni muhafazakârlıktaki geniş kapsamlı çıkar tanımını benimseyen demokratik globalistler, enerji kaynaklarına güvenli bir şekilde erişilmesinin ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarı olduğu gibi, Amerikan değerlerin bölgede yayılmasının da çıkarı olduğunu vurgulamıştır (Kagan, 2011a). Demokrasinin farklı kültürlerde yerleşebileceğini ve insanlara hizmet edebileceğini ileri sürmüş, Arap kültürünün ya da İslam'ın demokrasinin gelişmesine imkân vermeyeceği varsayımının yanlış olduğunu savunmuştur (Abrams, 2011b; Muravchik, 2011e). Bu bağlamda Arap dünyasında diktatörleri hedef alan ayaklanmalar karşısında temkinli olunmasını ve maddi çıkarlara öncelik verilmesini savunan görüşlerin tuzağına düşülmemesi ve ABD'nin değerlerinin rehberliğinde hareket etmesi gerektiğini savunmuş, aksi halde bölgede Amerikan karşıtlığının daha da artacağını ileri sürmüştür (Abrams, 2012; Kagan, 2011a). Dolayısıyla Obama yönetiminin bu görüşlere kulak asmayarak Arap halklarına destek vermesini olumlu bulmuştur (Kagan, 2012b).

Demokratik globalistlerin, Arap Baharı'nın risklerinin farkında olmakla birlikte, bu süreçten demokrasinin galip çıkacağına olan inançlarını korudukları görülmektedir. Ayaklanmalar sonucunda Arap diktatörlerinin yerini İslamcıların alması olasılığının büyük risk olduğunu kabul eden bu kesim, İslam ile demokrasinin bir arada yaşayabilecek olması gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır (Kagan, 2011c). Ayrıca İslamcı olmayan grupların da ABD'ye ve İsrail'e düşmanca politikaları savunma olasılığının bulunduğunu, ancak ayaklanmalar sürecinin olumlu sonuçlara yol açma olasılığının zayıf olmadığını ileri sürmüştür. Dolayısıyla demokratik globalistler, yaşanabilecek tüm aksaklıklara rağmen demokratikleşme alanında atılacak adımların Arap dünyasını olumlu yönde etkileyeceğini belirterek ayaklanmalara destek verilmesi gerektiğini savunmuştur (Kristol, 2011e; Muravchik, 2011b: 33-35).

Demokratik realistler de Obama yönetimini dış politikasında demokrasi ve insan haklarına yeterince önem vermemekle, İran'da 2009 yılındaki seçimlerin akabinde yaşanan olaylarda muhalifleri desteklememekle (Krauthammer, 2011a), Arap baharı süresince şaşkınlık yaşamakla ve yavaş davranmakla eleştirmiştir (Bolton, 2011f). Ortadoğu'daki diktatörlüklerin ABD'nin çıkarına olmadığını ve demokrasi talebinde bulunan ve şiddete başvurmayan gösterilere kimsenin itiraz edemeyeceğini ifade eden demokratik realistler, bununla birlikte ayaklanmalar sonucunda gerçekleşecek rejim değişikliklerinin demokrasi ile sonuçlanacağını da kimsenin garanti edemediğine dikkat çekmiş, dolayısıyla Arap baharının Amerikan çıkarları açısından olumsuz şekilde sonuçlanma olasılığının az olmadığını ileri sürmüştür (Cohen, 2011; Wolfowitz, 2012). Dolayısıyla İsrail'in güvenliğinin ve müttefik Arap devletlerinin büyük risklerle karşı karşıya bulunduğunu savunmuş, bölgedeki çıkarlarını korumaları gerekliliği demokrasi yanlı güçleri desteklemekten daha ağır basarsa tereddüt etmeden birincisini seçmeleri tavsiyesinde bulunmuştur (Bolton, 2011c).

Bu noktada demokratik realistler radikal İslam tehdidine dikkat çekmiş, iç totaliter güç olan radikal İslamcıların seçimlerden galip çıkabileceğinden ve dış totaliter güç olan İran'ın da bu durumu kendi çıkarına kullanabileceğinden endişe etmiştir (Krauthammer, 2011b). Bu nedenle geleceğe ilişkin kötümser bakan demokratik realistler, demokrasiye geçişe yönelik adımların hızlı bir şekilde atılmasının yerine zamana yayılması, Batılı devletlerin de İslamcıların yeni bir zorba yönetim dayatmasına karşı durması gerektiğini savunmuştur (Coffee House Interview: Paul Wolfowitz, 2011).⁶ Bu bağlamda ABD'nin

⁶Eliot Cohen, ABD'nin demokrasi yerine özgürlüklerin geliştirilmesine yönelik bir politika izlemesi gerektiğini, zira "özgürlük" kavramının din ve vicdan hürriyeti, can

Ortadoğu’da diktatör rejimlerin devrilmesi için gerçek demokratlara yardım etmesi, yeni demokrasileri iç ve dış totaliter güçlere karşı koruması, Müslüman Kardeşler gibi totaliter partilerin yeni yönetimlere girmesini engellemesi, laik demokrat partileri desteklemesi önerilerinde bulunmuştur (Krauthammer, 2011b). Dolayısıyla demokratik realistler seçimlerden İslamcılarının galip çıkması durumunda oluşacak durumu demokrasiden saymamaktadır.

Arap Baharı’na yönelik yaklaşımları genel olarak bu şekilde olan yeni muhafazakârlar, süreç boyunca ağırlıklı olarak Mısır, Libya ve Suriye olayları üzerinde durmuştur. Amerikan yanlısı rejimleri hedef alan ve kamuoyunun nispeten daha az ilgisini çeken Tunus, Bahreyn, Yemen ve diğer Arap ülkelerinde yaşanan gösterilere ise neredeyse hiç değinmemişlerdir. Bu bağlamda hem demokratik globalistler hem de demokratik realistler, Obama yönetiminin Mısır’daki gelişmelere geç tepki vermesini eleştirmiş, ayrıca Mısır’da statükoyu savunmanın artık imkânsız olduğunu ve demokrasiye geçiş sürecinde rol almaları gerektiğini ifade etmiş, bu ülkede gerçek anlamda demokratik bir yönetim oluşturulabilirse bunun bölgenin demokratikleşmesi anlamında da olumlu etkilerinin olacağı görüşünü benimsemiştir (Kristol, 2011b; Taranto, 2011; Wolfowitz, 2011b). Ancak Mısır’da demokrasinin sağlıklı bir şekilde işleyebileceği konusunda demokratik globalistler iyimser bir bakış açısına sahipken, demokratik realistler daha karamsar bir yaklaşım sergilemiştir.

Bu bağlamda demokratik globalistler, demokrasinin radikal İslam’ı doğuracağı iddiasının yanlış olduğunu, tam aksine radikal İslam’ı doğuran şeyin diktatörlükler olduğunu, nitekim Mübarek’in ılımlı ve laik muhalefeti bastıran otoriter politikalarına göz yumdukları için bu ülkede Amerikan karşıtlığının çok yüksek olduğunu savunmuştur (Kagan, 2011a; Kristol, 2011d). Müslüman Kardeşler’in ve diğer radikal grupların güç kazanma olasılığı karşısında demokratik globalistlerin de kendi aralarında bazı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Nitekim Robert Kagan, Mısır’da geçiş sürecinde ABD’nin müttefiki olan ordu ile çalışmasının karşısındaki tek seçenek olduğu görüşüne katılmamakta, ülkedeki realiteye göre hareket etmeleri gerektiğini savunmakta, dolayısıyla Washington’un Müslüman Kardeşler’in de içinde bulunduğu halkın tüm kesimleri ile birlikte çalışmalarını gerektiğini ileri sürmektedir (Kagan, 2012a). Kagan’a göre daha temkinli bir yaklaşım sergileyen Joshua Muravchik ve Douglas Feith, Müslüman Kardeşler’in gösteriler sırasında barışçıl yöntemleri tercih etmesinin taktik

---

ve mal güvenliği, adil yargılanma vb. hakları kapsadığını, oysa “demokrasi” deyince akla ilk seçimlerin geldiğini, seçimlerin ise radikal grupların galibiyetiyle sonuçlanabileceğini savunmuştur (Cohen, 2011).

adımlar olduğuna dikkat çekmekte, dolayısıyla bu grubun otoriteyi eline geçirmesi durumunda nasıl bir davranış sergileyeceğine ilişkin olumsuz beklentiler olmakla birlikte, olumlu düşünmek için de yeterince sebep olduğunu belirtmekte, gösterilerde ön saflarda yer alan laik gençliğin buna izin vermeyeceğine olan inancını dile getirmektedir (Feith, 2011; Muravchik, 2011b; ; Muravchik, 2011d). Krauthammer'ın ilerleyen satırlarda değinilecek olan laik demokratlara şans verilmesi önerisine katıldığını ifade eden William Kristol ise, Mısır'da kontrollü bir geçiş sürecini savunarak ve ordunun bu süreçteki rolünü olumlu bularak demokratik realist görüşe yaklaşmıştır (Kristol, 2011a; Kristol, 2011d).

Radikal kesimlerin Mısır siyasetinde etkili konuma gelmesinden büyük endişe duyan demokratik realistler, ABD'nin Mısır'daki öncelikli amacının laik demokratlara şans verecek bir demokrasiye geçiş süreci olduğunu ifade etmiş (Krauthammer, 2011c), hatta John Bolton seçimlere sadece gerçek demokrat partilerin katılmasına müsaade edilmesini önermiştir (Bolton, 2011d). Muhtemel cumhurbaşkanı adaylarından olan Muhammed ElBaradei'nin de, Müslüman Kardeşler ile ittifak yaptığı ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu başkanlığı sırasında İran'ı desteklediği gerekçesiyle ABD tarafından tercih edilmemesi gerektiğini savunmuştur (Krauthammer, 2011c). Demokratik realistler, bu durumda Mısır'ın demokrasiye geçiş sürecine öncülük yapabilecek en uygun aktörün ordu olduğunu savunmuş (Bolton, 2011d; Krauthammer, 2011c; Wolfowitz, 2011e), yönetimi devralan ordunun demokrasiye geçişe yönelik adımları zamana yayma kararının en doğrusu olduğunu ifade etmiştir (Wolfowitz, 2011f).

Libya'da yaşanan ayaklanmaya yönelik izlenecek politika konusunda hem demokratik globalistlerin hem de demokratik realistlerin benzer yaklaşımı savunduğu görülmektedir. Bunun nedeni, Libya'daki ayaklanmaya müdahale edilmesinin hem değerler açısından hem de çıkarlar açısından bir zorunluluk olarak görülmesiydi (Cohen, 2011). Her iki kesim de Obama'nın Libya'da yaşanan ayaklanma karşısında uzun süre bir politika geliştirememesini ve harekete geçmek için Arap Birliği'nin çağrısını beklemesini eleştirmiş, BM Güvenlik Konseyi kararı olmaksızın da olsa vakit kaybedilmeden Muammer Kaddafi rejimine karşı uçuşa yasak bölge uygulanması gerektiğini savunmuştur (Feith ve Cropsey, 2011; Kagan, 2011b; Kristol, 2011c; Muravchik, 2011a; Muravchik, 2011c; Wolfowitz, 2011c). Kaddafi'nin Amerikan çıkarları açısından tehdit oluşturan bir lider olması nedeniyle her iki kesim de rejim değişikliğini savunmakla birlikte, demokratik realistler Libya'da mevcut rejimin devrilmesi için aktif çaba sarf edilmesi konusunda daha ısrarcı olmuşlardır. Nitekim demokratik realistler, Arap ayaklanmaları boyunca radikal İslamcılarının güç kazanma olasılığına vurgu yapmalarına rağmen, Kaddafi'nin varlığının daha iyi bir seçenek olarak görülemeyeceğini

savunmuşlardır (Wolfowitz, 2011d). Bu bağlamda ayaklanma sonucunda Kaddafi'nin zafer kazanması halinde yeniden kitle imha silahları programına başlayacağı uyarısında bulunmuş, hem Kaddafi'nin galip gelmesinin hem de iç savaş yaşanmasının ülkeyi terörizmin kaynağı haline getireceğini belirtmişlerdir (Bolton, 2011e). Bu nedenle muhaliflere destek verilmesi ve silah sağlanması, uçuşa yasak bölge ilan edilmesi ve askeri seçeneklerin devreye sokulması yoluyla Kaddafi'nin devrilmesini önermişlerdir (Krauthammer, 2011a; Wolfowitz, 2011a; Wolfowitz, 2011c).

Demokratik globalistler ile demokratik realistler, Suriye'de yaşanan ayaklanma ve yönetimin muhalifler üzerindeki şiddet eylemleri karşısında, Beşar Esad rejiminin devrilmesini amaçlayan bir politika izlenmesi konusunda ilke olarak hemfikir olmuşlardır. Bunun nedeni, Libya örneğinde olduğu gibi, ABD'nin hem değerlerinin hem de çıkarlarının Esad rejimine karşı cephe almasını gerektirdiğini düşünmeleriydi (Krauthammer, 2011d). Her iki kesim de, içeride baskıcı bir yönetim sergilemesinin yanında, uluslararası terörizmi destekleyen, bu bağlamda Hamas'a ve Hizbullah'a destek veren, Lübnan'ın istikrarını olumsuz etkileyen, kitle imha silahları geliştirmeye çalışan, İran ile müttefik olan Esad rejiminin devrilmesinin ABD için büyük kazanç olacağını savunmuştur (Abrams, 2011a; Bolton, 2011b). Demokratik realistler daha da ileri giderek, Obama yönetiminin en baştan beri Suriye'de yaşananlar karşısındaki politikasının rejim değişikliği olduğunu açıklamış olması gerektiğini savunmuştur (Bolton, 2011b).

Bu iki grup, Esad rejiminin nasıl devrileceği hususunda ise ayrışmaktadır. Ayrıca izlenecek politikaların başarısı konusunda demokratik globalistler iyimser bir yaklaşım sergilerken, demokratik realistler olaya daha karamsar bakmaktadır. Bu bağlamda demokratik globalistler, yaptırımların daha da ağırlaştırılması, farklı ülkelerin stratejileri arasında koordinasyon sağlamak için uluslararası bir temas grubu oluşturulması, muhalif gruplarla doğrudan temasa geçilmesi, Özgür Suriye Ordusu'na doğrudan destek verilmesi, sivillerin korunması için Suriye toprakları içinde güvenli bölgeler oluşturulması (The Foreign Policy Initiative ve Foundation for Defense of Democracies, 2011; The Foreign Policy Initiative ve Foundation for Defense of Democracies, 2012), Esad'ın sahip olduğu iç desteği zayıflatmak için rejimin Alevi halkın izole edilmesi ve iş dünyasının rejime desteğinin ortadan kaldırılması gibi önerilerde bulunmuşlardır (Abrams, 2011a). Radikal İslam tehdidinde dikkat çeken demokratik realistler ise, Suriye'de radikallerin muhaliflerin içinde yer aldığı, bu kesimin Esad sonrası dönemde oluşturulacak yönetimde rol sahibi olmasını engellemek için ABD'nin kendi amaçlarını benimseyen muhalif kesimlerin oluşturduğu bir koalisyona öncülük yapması gerektiğini savunmuştur (NPR, 2012). Ancak, John Bolton, Suriye'deki ayaklanmaların diğer Arap ayaklanmalardan en büyük farkının

İran'ın etkisi olduğuna dikkat çekmiş, uçuşa yasak bölge oluşturulmasının ya da askeri müdahalede bulunulmasının ABD'yi Tahran ile askeri olarak karşı karşıya getireceği uyarısında bulunmuştur. Bu nedenle İran'daki rejim devrilmediği sürece Suriye konusunda da çok fazla bir şey yapmanın mümkün olmadığını ileri sürerek (Bolton, 2011a), Obama yönetiminin sadece Şam yönetiminin değil İran'daki İslam rejiminin de devrilmesine yönelik daha geniş kapsamlı ve Ortadoğu'daki dengeleri değiştirecek bir politika izlemesi gerektiğini savunmuştur.

Görüldüğü gibi Arap Baharı, 11 Eylül sonrası dönemde Ortadoğu'nun demokratikleşmesinin en önde gelen destekçisi olan yeni muhafazakârların o dönemde savundukları şeylerin hayata geçme olasılığını ortaya çıkardığı için, bir samimiyet testi olmuştur. Ancak yeni muhafazakârlar pek çok Arap ülkesini etkisi altına alan demokratik ayaklanmalar karşısında bütüncül ve tutarlı bir yaklaşım sergileyememiştir. Bazı yeni muhafazakârlar Arap Baharı'ndan demokrasinin galip çıkacağına olan inançlarını korurken ve Barack Obama yönetimine demokrasi talep eden Arap halklarına destek verme çağrısı yaparken, bazıları ise ayaklanmaların Amerikan çıkarlarını olumsuz etkileyebilecek gelişmelere neden olabileceği gerekçesiyle Washington'un gösterileri desteklemekte o kadar acele etmemesi gerektiğini savunarak bu samimiyet testini geçememiştir. Bu kesim, Amerikan karşıtı güçlerin (özellikle de radikal İslamcıların) başarı elde ettiği bir demokratik sürecin "demokratik" niteliğini sorgulayarak, Obama yönetimine "gerçek demokratlara" destek veren bir politika izlemesi tavsiyesinde bulunmuştur.

Sonuç

ABD içinde 1960'ların karşı kültürüne ve modern liberalizme tepki, dışarıda ise komünizm ile mücadele yeni muhafazakârlığın ortaya çıkmasında etkili olan gelişmelerdir. Demokrasinin yayılması, yeni muhafazakârlara göre, bir yandan karşı kültürün ve modern liberalizmin Amerikan toplumuna ve geleneksel değerlerine saldırısı ile mücadele edilmesinde, bir yandan da Sovyetler Birliği'nin bir ideolojik tehdit olduğu gerçeğinin görmezden gelinmesine karşı ülke içinde komünizm karşıtlığının eski öneminin hatırlatılmasında önemli bir işlev görmekteydi. Bu bağlamda liberalizmin rasyonaliteye ve bireysel çıkarı yaptığı vurgunun aksine, Amerikan toplumunun dayandığı değerlere hem ülke içinde sahip çıkılması hem de dünya genelinde kabul görmesi için çaba sarf edilerek toplumun dejenerasyondan korunması amaçlanmış; ayrıca demokratik yönetim biçiminin diğer yönetim biçimlerine göre ahlaki olarak üstün olduğu için desteklenmeye değer olduğu görüşü savunularak, kötü rejimlerle (komünizm ile) mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu nedenledir ki yeni muhafazakârlar, hem maddi

çıkarları hem de ideolojik çıkarları içeren geniş kapsamlı bir ulusal çıkar anlayışı benimsemiş, ABD'nin üzerine kurulu olduğu değerlere dayanan bir uluslararası düzen oluşturulmasının hem kendilerinin hem de dünyanın iyiliğine olacağını savunmuştur. Ahlaki bir dış politikanın, değerlerin ve erdemlerin Amerikan halkının bilincindeki yerini kuvvetlendireceği için, toplumsal kurumların meşruiyetini ve Amerikan cumhuriyetinin bütünlüğünü sağlayacağını ileri sürmüştür.

Demokrasi yeni muhafazakârlığın ortaya çıkış aşamalarından itibaren dünya geneline yayılması gereken bir değer olarak görülmesine rağmen, demokrasinin yayılması yeni muhafazakârların dış politika yaklaşımında gerçekleştirilebilir bir amaç olarak 1980'lerden itibaren yer almaya başlamıştır. Yeni muhafazakârlar tarafından Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerikan dış politikasında oluşan ideolojik boşluğu doldurabilecek en güçlü alternatif olarak görülen demokrasinin yayılması, 11 Eylül sonrası dönemde ise ortaya çıkan uygun uluslararası konjonktür nedeniyle ilk kez bu kadar güçlü bir biçimde hayata geçme olanağına sahip olmuştur. Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesinin 11 Eylül sonrası dönemde ortaya çıkan radikal İslami terörizm tehdidine karşı yeni muhafazakârlar tarafından en etkili mücadele yöntemi olarak savunulması nedeniyle, günümüzde demokrasinin yayılmasına ilişkin yeni muhafazakâr yaklaşımdan bahsedildiğinde hemen hemen herkesin aklına genel olarak İslam dünyası ve özel olarak Ortadoğu coğrafyası gelmektedir.

Bu dönemden itibaren neredeyse sadece Ortadoğu'yu hedef alan olarak seçen ancak uygulamada yaşanan sorunlar nedeniyle etkisi kısa süreli kalan demokrasinin yayılmasına ilişkin yeni muhafazakâr yaklaşımın, bir yılı aşkın bir süredir şahitlik etmekte olduğumuz "Arap Baharı" ile hayata geçme olasılığı yeniden ortaya çıkmıştır. Yeni muhafazakârlar ise bu gelişme karşısında bütüncül ve tutarlı bir yaklaşım sergileyememiştir. Dış politikada değerler ile maddi çıkarlar arasında kurulacak denge konusunda yeni muhafazakârlar içinde var olan farklı yaklaşımlar burada da kendini göstermiş, bu bağlamda bazı yeni muhafazakâr isimler ABD'nin bu tarihi fırsatı değerlendirmesi gerektiğini savunurken, daha temkinli bir yaklaşım sergileyen bazı isimler ise yaşanan ayaklanmaların risklerine dikkat çekmiştir. Dolayısıyla Arap Baharı ile yeni muhafazakârların Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi amacının gerçekleşme olasılığı ortaya çıkmasına rağmen, bölgede demokrasinin yerleşmesinin Amerikan çıkarları açısından sanıldığı kadar olumlu sonuçlara yol açmayacağını farkına varan bazı yeni muhafazakârlar, daha ağır basması durumunda demokrasi taleplerini desteklemek yerine bölgedeki çıkarlarını korumaları gerektiğini savunmuştur.

Kaynakça

- Abrams, Elliot (2011a), "American Options in Syria", *Policy Innovation Memorandum*, 9/October, <http://www.cfr.org/syria/american-options-syria/p26226> (19.01.2012).
- Abrams, Elliot (2011b), "From 9/11 to Arab Spring", *The Daily*, September 11, <http://www.thedaily.com/page/2011/09/11/091111-opinions-oped-abrams-arab-spring-1-2/> (19.01.2012).
- Abrams, Elliot (2012), "A Forward Strategy of Freedom", January 23, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/01/23/a_forward_strategy_of_freedom (19.01.2012).
- Acharya, Sukanta (2006), "American Exceptionalism: A Neo-conservative Face to Future", *International Studies*, 43/2: 185-202.
- Bennett, William J. (2000), "Morality, Character and American Foreign Policy", Robert Kagan and William Kristol (eds), *Present Dangers: Crisis and Opportunity in American Foreign and Defense Policy* (San Francisco: Encounter Books): 289-305.
- Bolton, John R. (2011a), "Obama's Syrian Failure", November 17, <http://www.aei.org/article/foreign-and-defense-policy/regional/middle-east-and-north-africa/obamas-syrian-failure/> (19.01.2012).
- Bolton, John R. (2011b), "Facing Facts on O's Syria Miscues", *New York Post*, August 24.
- Bolton, John R. (2011c), "How Freedom's Foes Exploit Arab Unrest", *New York Post*, February 21.
- Bolton, John R. (2011d), "How to Make Egypt Safe for Democracy", *Standpoint Magazine*, February 25, <http://www.aei.org/article/foreign-and-defense-policy/regional/middle-east-and-north-africa/how-to-make-egypt-safe-for-democracy/> (19.01.2012).
- Bolton, John R. (2011e), "Libya Needs Action Now", March 14, <http://www.thedaily.com/page/2011/03/14/031411-opinions-oped-libya-bolton-1-2/> (19.01.2012).
- Bolton, John R. (2011f), "While the White House Slept", *New York Daily News*, March 6.
- "Coffee House Interview: Paul Wolfowitz" (2011), <http://www.aei.org/article/foreign-and-defense-policy/defense/coffee-house-interview-paul-wolfowitz/> (16.01.2012).
- Cohen, Eliot A. (2011), "Shifting Sands: Political Transitions in the Middle East, Part I", Testimony to House Committee on Foreign Affairs Subcommittee on the Middle East and South Asia, 13 April, <http://foreignaffairs.house.gov/112/Coh041311.pdf> (19.01.2012).
- Dorrien, Garry (2004), *Imperial Designs: Neoconservatism and the New Pax Americana* (New York and London: Routledge).
- Drolet, Jean-François (2010), "A Liberalism Betrayed? American Neoconservatism and the Theory of International Relations", *Journal of Political Ideologies*, 15/2: 89-118.

- Feith, Douglas J. (2011), "Dictators and Hedgehogs", *National Review Online*, February 8, http://www.hudson.org/index.cfm?fuseaction=publication_details&id=7697 (19.01.2012).
- Feith, Douglas ve Seth Cropsey (2011), "The Obama Doctrine Defined", *Commentary*, July, <http://www.commentarymagazine.com/article/the-obama-doctrine-defined/> (16.01.2012).
- Frum, David ve Richard Perle (2003), *An End to Evil: How to Win the War on Terror* (New York: Random House).
- Fukuyama, Francis (1989), "The End of History?", *The National Interest*, Summer, <http://bhhsnormans.com/ourpages/auto/2010/9/13/52852436/The%20End%20of%20History%201989.pdf> (19.10.2011).
- Fukuyama, Francis (1992), *The End of History and the Last Man* (New York: The Free Press).
- Guelke, John (2005), "The Political Morality of the Neoconservatives: An Analysis", *International Politics*, 42/1: 97-115.
- Halper, Stefan ve Jonathan Clarke (2004), *America Alone: The Neoconservatives and the Global Order* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Havers, Grant ve Mark Wexler (2001), "Is U.S. Neoconservatism Dead?", *The Quarterly Journal of Ideology*, 24/3-4, <http://www.lsus.edu/la/journals/ideology/contents/neoconservatism.htm> (26.01.2012).
- Ish-Shalom, Piki (2007-08), "The Civilization of Clashes': Misapplying the Democratic Peace in the Middle East", *Political Science Quarterly*, 122(4): 533-554.
- İnsel, Ahmet (2003), "Amerika'da Yeni Muhafazakârlık", *Birikim*, 169: 10-16.
- İnsel, Ahmet (2005), "Yeni-muhafazakârlığın Siyasal Felsefesi", *Birikim*, 189: 12-18.
- Johnson, Alan (2007), "The Neoconservative Persuasion and Foreign Policy: An Interview with Joshua Muravchik", *Democratıya*, 11: 260-287.
- Kagan, Robert (2004), "A Tougher War for the U.S. is One of Legitimacy", *The New York Times*, January 24.
- Kagan, Robert (2011a), "A Foreign Policy That Needs Realism and Pragmatism", *The Washington Post*, April 28.
- Kagan, Robert (2011b), "An Imperfect Triumph in Libya", *The Washington Post*, August 26.
- Kagan, Robert (2011c), "Big Changes in the Middle East: Iraq, Libya and Beyond", *ABC News*, October 23, http://www.brookings.edu/interviews/2011/1023_libya_iraq_kagan.aspx (16.01.2012).
- Kagan, Robert (2012a), "Reflections of the Revolution in Egypt", Testimony before the House of Representatives Committee on Foreign Affairs, February 15, http://www.brookings.edu/testimony/2012/0215_egypt_kagan.aspx (18.02.2012).

- Kagan, Robert (2012b), "Obama's Foreign Policy", January 23, http://www.brookings.edu/opinions/2012/0123_obama_foreign_policy_kagan.aspx (18.02.2012).
- Krauthammer, Charles (2004), "In Defense of Democratic Realism", *The National Interest*, 77: 15-25.
- Krauthammer, Charles (2011a), "From Baghdad to Benghazi", *The Washington Post*, March 3.
- Krauthammer, Charles (2011b), "From Freedom Agenda to Freedom Doctrine", *The Washington Post*, February 11.
- Krauthammer, Charles (2011c), "Toward a Soft Landing in Egypt", *The Washington Post*, February 4.
- Krauthammer, Charles (2011d), "Syria's 'Reformer'", *The Washington Post*, April 1.
- Kristol, Irving (2003), "The Neoconservative Persuasion", *The Weekly Standard*, 8/47, August 25, <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/003/000tzmlw.asp?pg=1> (26.01.2012).
- Kristol, William (2011a), "Beyond Mubarak: 'Twere Well It were Done Quickly'", January 30, http://www.weeklystandard.com/blogs/beyond-mubarak-twere-well-it-were-done-quickly_537708.html (16.01.2012).
- Kristol, William (2011b), "Obama's Opportunity", January 31, http://www.weeklystandard.com/blogs/obamas-opportunity_537750.html (16.01.2012).
- Kristol, William (2011c), "Give War a Chance", *The Weekly Standard*, 16/28, April 4, http://www.weeklystandard.com/articles/give-war-chance_555522.html (16.01.2012).
- Kristol, William (2011d), "Stand for Freedom", *The Weekly Standard*, 16/21, February 14, http://www.weeklystandard.com/articles/stand-freedom_541404.html (16.01.2012).
- Kristol, William (2011e), "The Arabs' Spring-and Ours", *The Weekly Standard*, 16/29, April 11, http://www.weeklystandard.com/articles/arabs-spring-and-ours_556139.html (16.01.2012).
- Lowbeer-Lewis, Nathaniel (2009), "A Neo World? Neoconservatism, International Relations and the Iraq War", *Paterson Review*, 10: 71-84.
- Lynch, Timothy J. (2008), "Kristol Balls: Neoconservative Visions of Islam and the Middle East", *International Politics*, 45/2: 182-211.
- McClelland, Mark J. L. (2011), "Exporting Virtue: Neoconservatism, Democracy Promotion and the End of History", *The International Journal of Human Rights*, 15/4: 520-531.
- Muravchik, Joshua (1992), "Conservatives for Clinton", *The New Republic*, November 2: 22.
- Muravchik, Joshua (1993), "Lament of a Clinton Supporter", *Commentary*, August: 15-22.

- Muravchik, Joshua (2007), "The Past, Present, and Future of Neoconservatism", *Commentary*, October: 19-29.
- Muravchik, Joshua (2011a), "Libya: The Next Great Betrayal?", 7 March, <http://www.worldaffairsjournal.org/blog/joshua-muravchik/libya-next-great-betrayal> (16.01.2012).
- Muravchik, Joshua (2011b), "Neoconservatives and the Arab Spring", *Commentary*, September: 28-35.
- Muravchik, Joshua (2011c), "Obama's Trap in Syria", March 25, <http://www.thedailybeast.com/articles/2011/03/25/obamas-trap-in-syria-how-his-multilateralism-in-libya-will-trip-us-up.html> (16.01.2012).
- Muravchik, Joshua (2011d), "Trashing Dictatorship in Cairo", *Jewish Review of Books*, 5/Spring: 51.
- Muravchik, Joshua (2011e), "Why Tunisia's Revolution Must Have Been a Mirage", 21 January, <http://www.worldaffairsjournal.org/blog/joshua-muravchik/why-tunisia%E2%80%99s-revolution-must-have-been-mirage> (16.01.2012).
- NPR (2012), "Commentators Consider Solutions in Syria", March 14, <http://www.npr.org/2012/03/14/148617389/commentators-consider-solutions-in-syria> (19.01.2012).
- PBS (2003), "The War Behind Closed Doors: Transcript", *Frontline*, February 20, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/iraq/interviews/perle.html> (11.03.2012).
- Peters, Michael A. (2008), "Leo Strauss and the Neoconservative Critique of Liberal University: Postmodernism, Relativism and the Culture Wars", *Critical Studies in Education*, 49(1): 11-82.
- Podhoretz, Norman (1996), "Neoconservatism: A Eulogy", *Commentary*, March: 19-27.
- Rapport, Aaron (2008), "Unexpected Affinities? Neoconservatism's Place in IR Theory", *Security Studies*, 17(2): 257-293.
- "Richard Perle: The Making of a Neoconservative", <http://www.pbs.org/thinktank/transcript1017.html> (11.03.2012).
- Taranto, James (2011), "The Bin Laden Raid and the 'Virtues of Boldness'", Weekend Interview, *The Wall Street Journal*, May 7.
- The Foreign Policy Initiative ve Foundation for Defense of Democracies (2011), "Open Letter to President Barack Obama on Syria", December 19, <http://www.foreignpolicyi.org/content/foreign-policy-experts-urge-president-obama-take-action-against-assad-0> (19.01.2012).
- The Foreign Policy Initiative ve Foundation for Defense of Democracies (2012), "Open Letter to President Barack Obama on Syria", February 17,

<http://www.foreignpolicy.org/content/foreign-policy-experts-urge-president-obama-take-immediate-action-syria> (26.02.2012).

- Williams, Michael C. (2005), "What is the National Interest? The Neoconservative Challenge in IR Theory", *European Journal of International Relations*, 11(3): 307-337.
- Wolfowitz, Paul (2011a), "America's Opportunity in Libya", *The Wall Street Journal*, November 3.
- Wolfowitz, Paul (2011b), "Egypt Could Reclaim Leadership of the Arab World", February 14, <http://blog.american.com/author/pwolfowitz/> (09.03.2012).
- Wolfowitz, Paul (2011c), "The Case for Backing Libya's Rebels", *The Wall Street Journal*, March 11.
- Wolfowitz, Paul (2011d), "The US Can Help Libyans Defeat Gadhafi", *The Wall Street Journal*, February 22.
- Wolfowitz, Paul (2011e), "Transition Figure Emerges in Egypt", February 10, <http://blog.american.com/author/pwolfowitz/> (09.01.2012).
- Wolfowitz, Paul (2011f), "What Happens Next in Egypt?", February 14, <http://www.aei.org/article/foreign-and-defense-policy/regional/middle-east-and-north-africa/what-happens-next-in-egypt/> (16.01.2012).
- Wolfowitz, Paul (2012), "Egyptian Revolution, One Year Later: Uncertainty of the 'Arab Awakening'", January 25, <http://blog.american.com/2012/01/egyptian-revolution-one-year-later-uncertainty-of-the-arab-awakening/> (01.02.2012).